

**(UNEP/PAP/RAC), TARİHİ BİNALARIN VE ALANLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ ÇALIŞTAYIN SONUÇLARI VE
TAVSİYELERİ, Split, Ekim 1989**

(Conclusion and Recommendations of Workshop on the Evaluation of Historic Building and Sites, Split, October 1989)

Sunulan evrakların ve diğer bildirimlerin incelenmesinin ardından, toplantı aşağıdaki sonuç ve tavsiye kararlarına varmıştır:

1. Tarihi mirasın değerlendirilmesi kapsamlı bir rehabilitasyon sürecinin gerekli ve önemli bir bileşenidir.
2. Değerlendirmenin amacı uygarlık sürecini desteklemek ve uygun bir işletim stratejisi çerçevesinde bütünlüklü bir koruma ve sürekli gelişime yönelik bir kent planlaması var etmektir.
3. Değerlendirme öncesinde, insan eliyle yapılmış kalıntıların kapsamlı bir biçimde incelenmesi gereklidir. Bu inceleme hem fiziksel hem de kurumsal düzeyler ile işlevsel düzeyde temel (yapısal) unsurlar ile bağlayıcı unsurları birbirlerinden ayırt etmeyi sağlar. Elde edilen bilgi, uzmanların, karar verme organlarının ve halkın bilgilendirilmesi ve eğitilmesi için gerekli yöntem ve araçlardan biri olan bir veri bankasına dayalı olmalıdır.
4. Değerlendirme öncelikli olarak şimdiki duruma ve tarihi evrimin incelenmesine dayalı olmalıdır. Bundan dolayı, Marsilya ve Cenova çalıştaylarında belirlenen metodoloji sonucu ortaya çıkan belgelerin değerlendirme sürecinde kullanılması önemlidir.
5. Değerlendirme her zaman için tarihi çevrelere müdahale planlarının ve tasarımlarının hazırlanmasından önce yapılmalıdır.
6. Değerlendirme aynı zamanda teorik ve pratik bir süreçtir, teorik yanı kentsel tarihi alanın, yapının ya da sanat eserinin küresel bir analizini kapsarken, pratik yanı planlama sırasında ve planlama sonrası yapılacak olan çeşitli müdahalelere yansıtılacak değer biçmeyi içine alır.
7. Yeniden değerlendirmenin mümkün kılınabilmesi için her bir yapı ya da alanın, ilgili tüm yazılı ve grafik belgelerini içeren tam bir dosyası oluşturulmalıdır.
8. Pratik değerlendirme bir seçim yapılmasını gerektirdiği için, kaçınılmaz olarak belli derecede öznelliğe ve izafiliğe izin verir. Bu seçimi mümkün olduğunca nesnel bir biçimde yapmak, bazı değerlendirme kıstaslarına uymak zorunda olmak demektir.
9. Değerlendirme yaparken aşağıdaki kıstasların kullanılması önerilmektedir:

(a) Değerlendirilen bina ya da alanın işlevine göre:

- bilimsel önemi;
- eğitimsel önemi;
- kültürel önemi;
- manevi önemi;
- ekonomik önemi;
- diğer.

(b) Değerlendirilen bina ya da alanın egemen özelliklerine göre:

- tarihi değeri;
- yaşı;
- estetik değeri;
- çevresel değeri;
- özgünlüğü;
- gerçekliği;
- nadirliği;
- sembolik değeri;

- diğ er.

10. Tarihi bir binayı ya da alanı değ erlendirirken aş ađ ıdaki y ınleri ve bu y ınler arasındaki iliş kiyi dikkate almak gereklidir:

- (a) tarihi ve mekansal evrim;
- (b) sanatsal, estetik, çevresel ve mimari özellikleri;
- (c) yapısal unsurlar;
- (d) işlev;
- (e) kentsel işlev.

11. Pratik değ erlendirmeye, bir binaya müdahale edilirken sadece bazı tarihi katmanlara uygun öncelik verilmesi şartıyla, (a) geçmişten gelen önemli bulgulara hasar vermediğ i; (b) ilgili kültürel varlığ ın korunmasına ve daha iyi sunulmasına katkıda bulunduğ u; ve (c) kaybolan değ erleri geri kazandırdığ ı takdirde izin verilir.

12. Bir değ erlendirmeye başlamadaki amaç, değ erlendirilecek olan tarihi alan ya da bina hakkında derinlemesine bilgi elde etmektir. Bu, sadece belgelenebilecek durumda olanların yanı sıra, korunabilecek ve sunulabilecek durumda olan katmanların da belirlenmesini sağ lar.

13. Kentsel ve mimari değ erlendirme çeşitli bilgi parçalarının ve çok alanlı bir çalış ma sırasında elde edilen ve incelenen verilerin bir sentezinden oluş ur, bu da binaların, fiziksel, sosyo – ekonomik ve kültürel özelliklerinin yanında kullanıcılarının gereksinimleri ile de eş zamanlı olarak dikkate alınmaları gerektiğ i anlamına gelmektedir.

14. Tek bir binanın değ erlendirmesi, o binanın tarihi ortamının da incelenmesi anlamına gelmelidir ki bu ortam, yeri geldiğ inde daha geniş bir mekansal bağ lam dahilinde düşün ülebilmelidir.

15. Diğ er tüm iyileştirme safhalarının sonuçları gibi, değ erlendirme sürecinin sonuçları da halkın eriş imine açık olmalıdır. Bu sebeple, süreç boyunca ve tamamlanmasından sonra halkın sürekli olarak bilgilendirilmesi ve mülk sahiplerinin güvence altına alınması önerilmektedir.

16. Ç eşitli değ erlerle ilgili sorunları aydınlatırken, değ erlendirme süreci bu sorunların sunumu ve idari, mali ve kanuni kısıtlamaları ile ilgili pratik yollar ve araçlar ortaya koymalıdır.

17. Değ erlendirme sırasında, kullanılan bilginin kaynağ ına ve güvenilirliğ ine dikkat edilmelidir.

18. Her bir bina ya da alanın değ erlendirilmesi özğ ün bir yaklaşım gerektirdiğ i için bu tavsiyelerde tanımlamalar ve detaylara yer verilmemiştir. Her ne kadar bu çalış tayıda sunulan belgelerde çeşitli pratik örnekler bulunsa da, değ erlendirme aş amasına geçmeden önce MAP ve diğ er BM organlarından uzman görüş leri talep edilmesi önerilmektedir.

Öğrenci Çevirmen : Mert Erdil

Öğrenci Proje Asistanı: Gözde Şakar